

Zprávy

První nález *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) v CHKO Poodří. (*Mollusca, Gastropoda, Planorbidae*)

Michal Horskák

The first record of *Anisus vorticulus* (Troschel, 1834) in the Poodří Protected Landscape Area. - Čas. Slez. Muz. Opava (A), 49: 95-96, 2000.

Abstract: In spite of frequent previous investigation, it is the first time that *Anisus vorticulus* has been recorded in this area. It is considered as a critically endangered species in the Czech Republic because of the lack of suitable habitats, which have been destroyed during the regulation of lowland rivers.

Keywords: Poodří, freshwater molluscs.

Anisus vorticulus (svinutec tenký) je pro Českou republiku řazen do kategorie kriticky ohrožený druh (Beran, 1998a). Tento vzácný okružák je u nás ohrožen především zánikem vhodných biotopů. Obývá zarostlé, prosluněné, čisté a málo zabahněné luční tůně v aluvních velkých řek. Dříve také vzácně nalézán v rybnících. Řeky jsou však dnes regulacemi natolik svázány, že nemají možnost vytvářet nové mokřady a tím došlo k přerušení sukcesní řady poričních tůní. Chybí tak nejmladší oligotrofní stádia, které tomuto druhu nejvíce vyhovují. Staré tůně se přirozeně zazemňují, nebo už dávno zanikly. Proto je pokud možno nezbytné současné známé lokality (blíže Beran, 1998b) tohoto druhu sledovat a provádět odpovídající management. To znamená odstraňovat tvořící se sediment a přebytečnou biomasu alespoň z části stanoviště, nejlépe však vytvářet v blízkosti nové vhodné tůně.

Je pozoruhodné, že i přes dlouholeté systematické výzkumy měkkýšů v Poodří, které prováděl hlavně S. Mácha už od roku 1952 (Mácha, 1982), nebyl tento druh nikdy zjištěn. Ale ani při nejnovějším průzkumu vodních měkkýšů v CHKO Poodří, prováděném L. Beranem, nebyl tento okružák nalezen. Zůstává tedy otázkou, zda se nejedná o dálkový výsadek v poslední době, prozatím pouze na dvě blízké tůně ležící nedaleko města Studénka (leg.: M. Horskák et P. Kment, 3.9.1999). První se nachází na louce u severovýchodního cípu rybníka Kotvice (N:49°42'18,00", E:18°04'43,64") a druhá na louce u severozápadního cípu rybníka Kačák (N:49°42'21,34", E:18°04'57,17"). Jedná se o mělké (max. hloubka do 60 cm), středně velké luční tůně obklopené vegetací, ve které dominuje zblochan (*Glyceria maxima*). Nápadný byl hustý a souvislý (až 20cm vysoký) porost *Lemna trisulca*, který však ponechával nad sebou deseticentimetrový sloupec volné vody. Především v porostech této rostliny byly dosti hojně nalézáni živí jedinci svinutce tenkého, příslušející poddruhu *A. vorticulus charteus* Held, vyznačující se plošším posledním závitem, jehož kýl leží uprostřed a má vždy blanitý opasek. V některých místech se více uplatňovaly i jiné vodní rostliny jako *Spirodella polyrrhiza*, *Ceratophyllum demersum*, *Lemna minor*, *Batrachium* sp., *Utricularia* sp., *Myriophyllum* sp. V okolní vegetaci se vytvářejí drobné tůňky, kaluže a mokřiny, které často masově obývají některé druhy drobných mlžů rodu *Pisidium*.

Celkem bylo zjištěno 22 druhů vodních měkkýšů. Vzhledem k tomu, že se tyto lokality, co do zjištěných druhů, téměř shodovaly, uvádím je pro stručnost dohromady. *Valvata cristata* (Müll.),

Lymnaea truncatula (Müll.), *L. peregra* f. *ovata* (Drap.), *L. auricularia* (L.), *L. turricula* (Held), *L. stagnalis* (L.), *Planorbis planorbis* (L.), *Anisus leucostoma* (Millet), *A. vortex* (L.), *A. vorticulus* (Troschel), *Bathyomphalus contortus* (L.), *Gyraulus albus* (Müll.), *G. crista* (L.), *Hippeutis complanatus* (L.), *Segmentina nitida* (Müll.), *Planorbarius corneus* (L.), *Aplexa hypnorum* (L.), *Sphaerium corneum* (L.), *Musculium lacustre* (Müll.), *Pisidium milium* Held, *P. obtusale* (Lamarck), *P. casertanum* (Poli).

Uvedené lokality nejsou vyjímečné jen výskytem mnoha druhů měkkýšů (především *Anisus vorticulus*), ale i přítomností dalších zajímavých vodních bezobratlých, jako je vodouch stříbřitý (*Argyroneta aquatica*), 18 druhů vodních ploštic (např. tři druhy rodu *Notonecta*) a řada druhů vodních brouků. A právě proto zasluhují naši pozornost a plnou ochranu.

Poznámka autora. V tůni u rybníku Kačák byla navíc zjištěna velmi vzácná hrachovka *Pisidium pseudosphaerium* Favre. Jedná se o druhou recentní lokalitu v ČR (z celkových čtyř) a první nález na Moravě; kriticky ohrožený druh (Beran, 1998a).

Literatura

- Beran L. (1998a): Vodní měkkýši ČR. - Metodika ČSOP č.17, 113 pp, Vlašim.
- (1998b): Svinutec tenký (*Anisus vorticulus*). - Ochrana přírody, 53(9): 272-273.
Mácha S. (1982): Revizní malakozoologický výzkum Poodří. - Čas. Slez. Muz. Opava (A), 31: 97-106.

Adresa autora: Michal Horský, katedra zoologie a ekologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy university, Kodářská 2, 611 137 Brno.